

– посилення відповідальності розпорядників коштів за ефективність використання бюджетних інвестицій.

Бюджетні кошти мають направлятися виключно у найбільш ефективні, соціально значимі сфери, зокрема, для створення нових робочих місць, забезпечення працівників роботою і заробітною платою, наповнення споживчого ринку товарами і послугами. Бюджетні інвестиції мають не розпорозуватись, а навпаки, концентруватися на стратегічних напрямках, передусім, забезпечувати реструктуризацію економіки для підвищення рівня її конкурентоспроможності, що спричинить у майбутньому економічне зростання, зміцнення української економіки на внутрішньому ринку та вихід на зовнішні ринки. При цьому мають бути закладені основи державної інвестиційної політики, яка здатна забезпечити адекватне реагування держави на найважливіші виклики, у тому числі, пов'язані зі світовими кризовими процесами, тенденціями економічного розвитку – глобалізацією і постіндустріальною модернізацією. За таких обставин ключовим завданням має стати випереджальне нарощування державних інвестицій, що засвідчить покращення ділової активності в державі, а також буде потужним імпульсом економічного зростання.

Зазначені нами напрями ефективного використання бюджетних важелів у інвестиційному процесі мають стати концептуально важливим інструментом реалізації фінансової політики держави в сприянні економічного зростання на основі проведення модернізації економіки держави й підвищення її конкурентоспроможності на світових ринках.

Література:

1. Рожко О. Бюджетні інвестиції та ефективність бюджетних програм. *Світ фінансів*. 2013. № 4. С. 80-88.
2. Гриценко Л. Л. Взаємодія держави і бізнесу в контексті реалізації державної інвестиційної політики: монографія. Суми: Університетська книга, 2013. 327 с.
3. Радіонов Ю. Д. Проблеми реалізації бюджетних інвестицій. *Економіка України*. 2015. № 2(639). С. 48-60.

Світлик Дмитро Олександрович

ст. гр. ФМ-21, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Горин В.П.

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО ФІНАНСУВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ПОСЛУГ З МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Задоволення соціальних потреб населення в сучасних умовах продовжує залишатись одним із провідних функціональних напрямів видатків місцевих бюджетів. На фінансування послуг соціальної сфери, а також соціальний захист населення щорічно з місцевих бюджетів виділяють сотні мільярдів гривень. У 2017 році на ці потреби було спрямовано понад 380,0 млрд. грн., а на 2018 рік відповідні показники фінансування мають скласти майже 435,0 млрд. грн. В розрахунку на одного мешканця країни ці видатки склали у 2017 році 8,9 тис. грн./рік, у 2018 році – орієнтовно 10,3 тис. грн./рік. Незважаючи на щорічний приріст фінансування соціальних зобов'язань, які покладені на органи місцевої влади, якість суспільних послуг, які отримує населення за рахунок бюджетних коштів продовжує залишатись невисокою. Головною причиною такої ситуації стала довготривала відсутність реформ у соціальній сфері, спрямованих на її адаптацію до функціонування в ринковій економіці, відмова від впровадження ринкових підходів до процесу надання суспільних послуг. Внаслідок цього, перехід до прогресивних механізмів їх фінансування слід розглядати як один із ключових пріоритетів реформування усєї вітчизняної економіки. Провідним завданням такого реформування має стати підвищення якості суспільних благ і послуг, які отримує населення за рахунок бюджетних коштів за одночасного забезпечення економного їх витрачання.

У вітчизняній науковій літературі питання впровадження інноваційних підходів до фінансування соціальної сфери розглядають доволі широко. При цьому однією із найбільш перспективних новацій є перехід до надання послуг за принципом замовлення, коли розпорядник бюджетних коштів та структура, яка безпосередньо надає послугу, організаційно та юридично відокремлені. За цієї схеми фінансування розпорядник бюджетних коштів виступає замовником відповідних послуг, має можливість оцінювати і порівнювати пропозиції різних надавачів за критерієм «ціна – якість», висувати вимоги до кількісних, якісних параметрів цих послуг, їхньої вартості. При укладанні за підсумками відкритого тендеру угоди між надавачем послуг та їх замовником в особі органу влади чи іншого розпорядника відбувається юридичне закріплення домовленостей про постачання певного обсягу суспільних послуг за рахунок бюджетних коштів. Завдяки впровадженню такого підходу, відбувається відхід від фінансування діяльності закладів соціальної сфери, коли кількісні та якісні параметри послуг слабо контрольовані, до

фінансування власне самих послуг, коли суб'єкт їх надання неважливий. Перевагою схеми є також те, що до участі в освоєнні бюджетних коштів можуть бути допущені приватні структури, а формування замовлення на суспільні послуги відбувається на умовах конкурсу, що апріорі стимулює підвищення їхніх якісних характеристик.

Перші елементи непрямого фінансування суспільних послуг впроваджені в Україні в рамках медичної реформи. Медичні заклади, які підписали угоди про замовлення медичних послуг з Національною службою здоров'я України, отримують фінансування з бюджету за схемою «гроші ходять за пацієнтом». При цьому розподіл бюджетних коштів на потреби первинної ланки медичних послуг (тобто безпосередньо між лікарями сімейної практики) відбувається відповідно до кількості укладених ними контрактів з пацієнтами. Більш того, чинне законодавство передбачає можливість залучення до процесу надання послуг первинної медичної допомоги недержавного сектору, тобто лікарів приватної практики, які укладуть відповідні угоди з пацієнтами. За такої схеми фінансування охорони здоров'я головним критерієм при розподілі коштів з бюджету на медичні потреби є затребуваність пацієнтами послуг конкретного лікаря, а не кількість ліжок-місць, медичного персоналу медичного закладу чи інші чинники.

Впровадження нової моделі фінансування медичних закладів вимагає їх автономізації, або отримання економічної самостійності з правом укладання угод з іншими суб'єктами господарювання, управління активами і майном, взяття зобов'язань. Без цього втрачається сам зміст розмежування замовника і надавача суспільних послуг, адже останній позбуватиметься гарантованого обсягу бюджетного фінансування, натомість не маючи можливості проводити господарські операції, залучати кошти, надавати платні послуги та інше. Тобто, бюджетні заклади охорони здоров'я залишатимуться безправними, а отже, безвідповідальними [1, с. 82].

Серед можливих негативних наслідків автономізації бюджетних установ, які продукують суспільні послуги, називають послаблення контролю з боку контролюючих органів за цільовим та ефективним використанням коштів, розширення масштабів розкрадання та марнотратства. На наш погляд, такі судження не мають під собою підстав, адже в умовах жорсткої конкуренції за пацієнтів, а отже й бюджетне фінансування, медичні заклади як ніхто інший будуть зацікавлені у тому, щоб якомога більш раціонально використати кошти, що надійдуть від Національної служби охорони здоров'я, а ефект та якість послуг для пацієнтів були максимально високими. В іншому випадку, це загрожуватиме таким закладам втратою клієнтської бази і стабільного

джерела фінансування. До слова, слабкість контролю за ефективністю використання бюджетних коштів є об'єктивною реальністю сьогодення, адже діяльність органів фінансового контролю спрямована на виявлення фактів порушення чинного законодавства, нецільового використання бюджетних коштів, тобто оцінювання законності видатків. Однак те, що видатки на відповідні цілі проведені без порушення законодавства аж ніяк не означає, що вони є ефективними. Так що будь-які кроки, покликані впровадити елементи контролю саме за ефективністю видатків бюджету можна оцінювати тільки позитивно.

Додатковим стримуючим чинником для упередження зловживань у сфері надання суспільних послуг могло б стати активне залучення громадськості до вироблення пріоритетів державної політики у соціальній сфері, нагляду за цільовим використанням бюджетних коштів при укладанні контрактів на надання послуг. Зарубіжна практика містить приклади залучення громадських інституцій до управління суспільними коштами: наглядові ради при медичних і мистецьких закладах, створені на колегіальній основі з представників як адміністрації, так і громадськості; шкільні ради та батьківські комітети. Однак, неодмінною умовою їх створення має бути наділення цих структур реальними повноваженнями, можливістю впливати на прийняття рішень. Наприклад, до повноважень громадських інституцій можуть бути зараховані повноваження щодо участі у прийнятті рішень щодо оновлення та зміцнення матеріальної бази закладів соціальної сфери, проведення ремонтних робіт, здійснення закупівель; повноваження призупиняти виділення коштів на цілі, які сумнівно відповідають пріоритетам діяльності закладу та слабо пов'язані із потребами підвищення кількісно-якісних параметрів суспільних послуг, які він надає. Між тим, вітчизняне законодавство практично не передбачає механізмів залучення громадськості до контролю за використанням бюджетних коштів на надання суспільних послуг, а засновані при бюджетних закладах громадські чи наглядові ради мають у більшості випадків бутафорський характер. Вирішення цієї проблеми стане потужним стимулом для підвищення прозорості роботи закладів, які продукують суспільні послуги, сприятиме зростанню ефективності використання коштів на їх надання.

Література:

8. Досвід країн Європи у фінансуванні галузі охорони здоров'я: уроки для України / А. Гук та ін.; за ред. У. Матілла. Київ: Проект Європейської комісії «Takis Bistro», 2002. 101 с.